

UNIVERZITETSKI LIST

Knjižnica kr. sveučilišta

Zagreb

God. XXXI.

U Samoboru, 1 travnja 1934

Broj 7

„Samoborski List“ izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu — PRETPLATA na cijenu godinu iznosi 20 D. — Inozemstvo 40 D

Uprava i uredništvo nalazi se
LIVADIČEVA ULICA br. 2.
(tiskara S. Šek.)

OGLASE prima uprava prema cjeniku. Za oglase, koji se više puta svrštaju, daje se smatan popust. Rukopisi se ne vraćaju.

B. Toni

Vuzmenska popevka

*Protuletje nam je došlo,
vuzmenske nam nosi dane,
tiči su nam doleteli,
vjavljaju se z mlade grane.*

*Sikuda se cvet vre najde
i kak samet mehka maca,
grančice od drenka ljudi
nosiju prek našeg placa.*

*A kad Vuzem sam je došel,
steze su nam pune sveta,
vidiju se vu belini
selake žene i dekleta.*

*Vre iz jutra sunce zlato
srcu sakem se nanuja,
saki grm i saki cvetek
popeva nam: Aleluja!*

Naš turizam

U posljednom broju „S. L.“ iznešena je neke vrsti mala anketa o pitanju našega turizma. Dozvolite, da se osvrnem na prošlost i da spomenem malo historije o razvitku turizma u Samoboru.

Novi Samobor je opisan po našim piscima i pjesnicima (Benoa, Preradović i Weber-Tkalčević i dr.) Znamo, da je

Naš doktor Emica

(Zapisci)

II.

Stari doktor Emica, pozvan je bio, tako i za Nove godine, u Gornji kraj svomu prijatelju, sada također pokojnom Janku R.

Janko R, poštovani samoborski purgar, starac od preko 70 godina, ležao je bolestan. Mučila ga astma i morao je da legne u krevet. Zamolio je dakle doktora da dođe k njemu i da mu pomogne, ako je još moguće. Sam je sa sobom već prilično obračunao.

Podveče se otputi doktor u Gornji kraj. Ravao iz gostionice otkuda ga pozvaše. Janko R jedva je dočekao njegov dolazak.

— Dobro večer! — javio se na vratima doktor.

— A Bog nam ga dej! — ogleda se slabim, bojazljivim glasom bolesnik u krevetu.

— No kaj je, Janko, da pošiteš po mene? Neba, ja mislim, nikaj ozbilnega!

— Dej Bog, da ne bi bio. Ali ja sam ti, dragi gospon doktor, proč. Ne da mi di

Vraz pjevao svoje idealne pjesmice kod crkvice Sv. Ane i da je gledajući divnu okolicu Samobora nalazio najviše pobude za svoje stvaranje. Znamo, da je Hrv. plan. društvo iz Zagreba prije 60 godina priredilo svoj prvi izlet na Oštrc, pobuđeno ljepotom naše okolice.

Negde oko god 1890 nastalo je Društvo za poljepšavanje Samobora i tim društvom počeo je ozbiljni rad u prometu stranaca i upozorivanju na ljepotu Samobora i njegove okolice. Prve razglednice izašle su god 1896. Zatim je god 1905 izrađen Hidropatski zavod, koji je u većoj mjeri radio za turizam, jer su stranci dolazeći ovamo upoznavali ljepotu Samobora i okolice. Naša željeznica 1900 otvorila je laglji put do Samobora, da su Zagrepčani mogli lako dolaziti ovamo i upoznavati ljepotu. Tako se je pomalo dolazilo sve više do prometa stranaca, koji je promet svakim danom bivao sve jači.

Poslije rata stao se taj promet dizati još u većoj mjeri i narasao do današnje visine. Taj promet podiglo je naše agilno H. P. D. „Japetić“ sa svojim marljivim i neumornim radom. Za rad „Japetić“ malo se znalo, ali posljedice su se vidjele i vide se još i danas.

H. P. D. „Japetić“ uredilo je cijelu okolinu sa markacijama, što je naj-

hatl. Sapu mi zapira. Ja mislim da treba poslati po spoved.

Doktor sjedne kraj bolesničkoga kreveta. Pogleda bolesniku jezik, opipa bilo, priliškuje plućima, mjeri temperaturu . . .

— Malo bronhijal. Puls regularan. Temperatura normalna. Ne trebaš se niš bojati. Se ba v redu. Nekaj buma halt dall medicine da lakše shićeš slajme. — Ali pit bi morali takaj nekaj pomenje!

Ali je pacijent ostao neutješten.

Puls regularan, mal bronhijal, temperatura . . . nijesu bile dovoljno jasni pojmovi, a saviše stručni, za našega starog purgara.

Vidjevši doktor da treba malo obođriti prijatelja, a kako i sam nije bio nikada neprijatelj dobre kapijice, reče:

— No za danas dej iznismo donesti iz pivnice, tam iz kulička, litru onoga staroga. Morti i dva, da se stopi. Jer moraš znati jednu islinsku poslovicu: „Praesentem medico nihil nocet.“ A to ti po hrvatski znači: „U prisutnosti liječnika ništa ne škodi!“

Viao je doktora bilo u sobi.

potrebnije za planinare. Imalo je svoju kuću na Japetiću, a čim je ova izgorila, uredilo je drugu u Lipovcu. Prošle godine postalo je društvo „Japetić“ vlasnikom Okić-grada i smjesta je popravljen onaj dio, koji je već bio na putu, da se sasama sruši. — Ima nade da će se i dalje grad popravljati, da se učuva taj objekat iz hrvatske prošlosti. Od kolike je važnosti za naš turizam ova ruševina pokazuje i ta brojka, da je Okić-grad posjetilo prošle godine preko 8000 planinara.

U Lipovcu je udobna kućica u koju dolazi godišnje par stotina planinara, da traži svoj odmor, a jednako tako i iz Samobora idu češće društva da nadju svoj mir u divnoj prirodi podno Japetića. Do ruševina Lipovca grada uređena je lijepa serpentina i tako je laki pristup i do te ruševine.

God 1924 počelo je Društvo za promet stranaca, ali se nakon godinu dana razišlo. Prije dvije godine počelo je nanovo svoj rad, ali je taj rad bio slab i nije se postiglo ono, što se želilo postići. Sada, kako vidimo, počima djelovanje novo društvo, a mi bi želili, da imade dobar uspjeh za dobro i korist našeg lijepog Samobora.

—|—

Stari se prijatelji kacuša, u zdravlje jednoga i drugog.

Iza prve litre upita doktor:

— No jesi li sad kaj kuražnejši, Janko?

— Jes, nekaj da jes, ali me zasigurno nebu dugo.

— Em sam ti lepo rekao da se ne trebaš bojati, da je puls regularan . . .

Konačno je i sam doktor jamačno uvio da se s ovakim konstatacijama ne da utješiti bolesnika. Da je ovaka sugestija preslaba. Niemu treba da se jasnije govori. Zato mu naloži:

— Pijeni!

— A kam, gospon doktor?

— Nit u rubec, nit u pljuvačnicu. Kak vre dajko moreš.

R. pijune do sredine sobe.

— Vidiš, dragi Janko, reče doktor, oni kaj hočeju haveli, pljujeju si po bradi, a ne vu sredinu tiše!

To je djelovalo.

Stari purgar R drugi se dan pojavio na tergu. Došao si sam u spoleku po medicinu — —

(Nastavit će se)

Dr. Milan Biščan

27 pr. mj. navršilo se punih 97 godina što se rodio popularni domaći sin i zaslužni liječnik dr. Milan Biščan (rodio se 27 ožujka 1837 — na sam Uskrs). Dra Biščana sjećaju se dobro svi naši građani starije generacije kao i njegova dobra srca koje je uvijek toplo kucalo za sirotinju. U našem listu donosimo feljton u kome je ocrtan njegov život isprepleten sa svim njegovim humorom i originalnostima koje su bile tako svojsvene dru. Biščanu.

Skupština Pripomoćnice

Samob. pripomoćna zadruga održala je u trg. vijećnici, dne 18. pr. mj. svoju glavnu skupštinu, koju je posjetio lijep broj zadrugara.

Skupštinu je otvorio predsjednik g. Šek, koji je pozdravio prisutne, nakon čega je dao opširni izvještaj ravnatelj g. Mihelić. U tom izvještaju bilo je rečeno, da se djelovanje pripomoćnice i u prošloj godini odvijalo normalno, šta više, poslovanje se još povećalo i proširilo. Ravnatelj je nadalje iscrpno prikazao prilike, koje u ovo vrijeme krize vladaju u ekonom. pitanjima i podvukao važnost zadrugne ideje, koja se sve više širi i jača. U prošloj posl. godini završilo je IX. kolo zadruge, koje je kod likvidacije brojilo 195 članova sa 6.603 din. tjednoge uloška. I likvidacija ovoga kola izvršena je na opće zadovoljstvo članova. U svem je na svršetku toga kola isplaćeno u gotovom 251.198 din 33 p. u ime uplaćenih uložaka i kamata na te uloške, dok je već u toku trajanja kola isplaćeno članovima zajmova za 832.310 din. tako, da je u svem, u tom kolu isplaćeno 1.083.508 din 33 p.

Odmah po likvidaciji toga kola započelo je radom XII. kolo pa i sada pripomoćnica radi sa 3 kola, koja broje ukupno 721 člana sa 2.539 glasova i sa 33.932 dinara tjednog uloška. Ako se to stanje uporedi sa onim, koje je bilo na prošloj glav. skupštini ukazuje se porast za 32 člana sa 172 glasova i sa 4.334 din tjednoga uloška, što je još jedan dokaz, da se zadrugna svijest kod nas sve više širi i da zadruga imade puno povjerenje sugrađana.

Nakon što je ravnatelj prikazao još račun razmjere i račun dobitka i gubitka i zahvalio se zadrugarima na povjerenju, kojega su imali kako prema radu zadruge tako i prema ravnateljstvu, dao je u ime nadzornoga odbora izvještaj g. Šoić, koji je predložio, da se da

razrješnica ravnateljstvu i nadzor. odboru i da se odobri predložena bilanca, što je skupština prihvatila.

Potom su izabrani ovjervitelji zapisnika i obavijen izbor 6 čl. nova ravnateljstva te su za članove ravnateljstva jednoglasno izabrani gg. Herceg Đuro, Lodeta Franjo, Noršić Mijo, Prčić Mijo, Medved Gabro i Vrbančić Vjekoslav, dok su u nadzorni odbor izabrani jednoglasno bivši članovi gg. Šoić, Špigelski i Noršić. Za potpredsjednika zadruge izabran je g. Mr. Mirko Kleščić st.

Kako u mjesecu siječnju 1935 svršava X. kolo zadruge to je zaključeno, da se odmah nakon svršetka toga kola otvori novo XIII. kolo zadruge.

Na koncu skupštine prihvaćen je prijedlog, da se sastavi širi odbor, koji će izraditi promjenu pravila i predložiti ih na prihvatanje vanrednoj skupštini koja se u tu svrhu imade sastaviti.

Sretan Uskrs!

želi svim svojim pretplatnicima, suradnicima, oglašivačima i čitačima

Uredništvo i uprava
„SAMOBORSKOGA LISTA“

Bogumil Toni

PIRAMIDA NA TEPČU

Po belih se putih spinjemo
dale i dale,
na vejah se srećno shajaju
tičice male.

Senca od dreva tu vnogega
po stezah plazi,
na vetru se šumskem hmivaju
naši obrazi.

A kad smu vre došli do kraja
na breg k vrhuncu,
piramida tam se je zdigla
v novemu suncu.

Otuda se pogled nam spušta
dalko, tak dalko,
tu srce od brigah sako se
odehne malko.

Pred nami su pola i bregi,
hižice bele
i grane vu cvetu belemu
ki su precvele.

I srebrna Sava, potoki,
cirkvica mala,
ze sih stran lepote — ki su se
pri nas zestale! . . .

Skupština Udruženja trgovaca

Udruženje trgovaca za srez Samobor održalo je, dne 18. pr. mj. svoja III. glavnu skupštinu, kojoj su uz članove prisustvovali od strane Trg. Ind. komore tajnik g. dr. Lunacek, od strane Udruženja trgovaca za grad i srez Zagreb potpredsjednik g. Klein, a od „Trg. Vjesnika“ urednik g. Poslek.

Skupštinu je otvorio predsjednik g. Količek, koji je pozdravio prisutne i spomenuo se pok. članova. Izvjestio je članove o radu Udruženja naročito o tome, što je sve uprava bila poduzela kod finans. direkcije i por. uprava za zaštitu svojih članova.

Iza toga saslušani su izvještaji tajnika, blagajnika i nadzornog odbora, koji su primljeni do znanja Udruženje broji 103 člana, koji su razvrstani u 5 razreda Pomocnika je prijavljeno 22, a naučnika 8. U prošloj godini sklopljeno je 5 nauč. ugovora, a izdano 7 posl. knjiga. Reviziju Udruženja obavio je izaslanik komore, koji se o radu pohvalno izrazio. Na članarini i upisnici uništeno je 9.266 din.

Nakon izvještaja odobren je predloženi račun za god. 1933 i ustanovljena visina članarine za god. 1934. (koja je ostala ista kao i do sada).

Kod točke: Pristup Udruženja u Savez trgovaca razvila se živahna debata, nakon koje je većinom glasova zaključeno, da se za sada nema pristupiti u Savez.

Glede dijeljenja kalendara prigodom Nove godine zaključeno je jednoglasno, da se uprava obrati okružnicom na sve trgovce s pozivom, da odustanu od dosadanjeg običaja dijeljenja kalendara.

Domaće vijesti

Spomen-slava hrvatskih narodnih mučenika Zrinskog i Frankopana

Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“ u Samoboru priredit će i ove godine proslavu obljetnice mučeničke smrti naših narodnih velikana Petra Zrinskog i Krste Frankopana na 30. travnja. Raspored bit će naknadno objavljen.

Misnički jubilej

Na Uskrs 1. travnja slavi preč. g. Topolčić Stjepan, isluž. dekan i župnik u Svetoj Nedjelji 25 godišnjicu svog svećeničkog zaređenja. Vrijedni jubilarac djelovao je u ovo 25 godina svom svećeničkom dušom za spas i sreću svog naroda i kao kapelan u Karlovcu i u Zagrebu i kao župnik u Kutjevu i Kapitolu, gdje je bio i dekan, a sada kao župnik djeluje neumanjenom revnošću u Sv. Nedjelji. Dičnom svečaru zajedno s njegovim odanim župljanima od srca čestitamo i mi prijatelji uz želju, da srećno dočeka i zlatni misnički jubilej.

„Karitas“

domaće naše dobrotvorno društvo, podijelilo je 28. ožujka najpotrebnijim od naših siromaha novčane darove po 30 i po 20 D. kao pripomoć o Uskrnim blagdanima u ukupnom iznosu od D. 1.400. Ponovo se u ime naših ubogih umoljavaju sve imućnije osobe da pristupe kao članovi u „Karitas“, naše jedino te vrsti društvo.

Izvanredna glavna skupština

„Društva za promet stranaca“ održati će se u utorak 10 aprila u 8 sati na večer u općinskoj vijećnici. Na dnevnom redu je samo jedna točka: zaključak o likvidaciji.

Postavaju se članovi da u panom broju prisustvuju.

Novi kapelan

Pošto je kapelan veleč. g. Kokot Ivo premješten u Rovinje kao upravitelj župe, nadbiskupski duhovni stol namjestio je kao samoborskog kapelana veleč. g. Baziljanca Valentina koji se nedavno vratio sa študija u Belgiji.

U kapeli sv. Jurja

obavit će se na Uskrs večernjica u 4 a. po podne a na Uskrani ponedjeljak bit će sv. misa u 10¹/₂ a. i po podne večernjica u 4 a.

Novi nasadi na Kalvariji

Dobrotom plemenitih dobroćinitelja uspjele je nabaviti ukrasni biljke, koje su sadene na brijegu uzduž križnog puta. Ume-

ljava se cijenjeno općinstvo, da ne dira u nasade i da svaki pojedini pripazi, da se ono nježno bilje ne oštećuje.

Vicinalna željeznica Zagreb-Samobor d. d.

saopćuje, da je primorana podići cijenu autobusnim kartama na radne dane od Din. 1'— na Din. 1'25 po osobi, radi novo uvedene državne takse. Na nedjelje i blagdane ostaje još dosadnja cijena od Din. 2'— po osobi.

Novi ljetni vozni red stupa danas na snagu. (Vidi vozni red).

Popravak mosta

Mi smo u nekoliko navrata upozoravali na trošnost mosta preko Gradne između Starogradske ul. i Taborca. Sada možemo s veseljem konstatirati, da je most temeljito popravljen, zapravo je načinjen posve novi drveni most, koji je čvršći i širi od predašnjega.

Prosvjetna sokolska akademija

Na dan 30 travnja održati će Sokolsko društvo prosvjetnu Zrinjsko-Frankopansku akademiju. Cio program bit će posvećen uspomeni naših narodnih velikana. Akademija bit će u dvorani, početak u 8 sati na večer. Nečlanovima ulaz dozvoljen i slobodan.

Redovita godišnja skupština općinske organizacije Jugoslavenske nacionalne stranke u Samoboru

održaje se u četvrtak dne 5 travnja u dvorani restauracije „Lavice“ u 8 sati na večer.

Pozivaju se članovi da prisustvuju skupštini u potpunom broju.

Iz Starješinstva Saveza vatrogasnih zajednica

Ministar za lizičko vaspitanje naroda imenovao je dosadanjeg drugog po'pred sjednika Vatrogasnog saveza kraljevine Jugoslavije g. Mirka Kleščića st. za prvoga potpredsjednika istoga saveza.

Imenovanje

Rješenjem Ministarstva pravde imenovan je g. Tunjko Stjepan, dosadnji zvanik kod Sreskoga suda u Samoboru, za arhivskoga činovnika kod istoga suda.

Diletantska predstava

Marljiva Kazališna sekcija Hrvat. pjev. društva „Jeke“ priređuje u nedjelju, dne 8 o. mj. svoju daljnju predstavu. Naši glumci davat će popularnu i poznatu komediju do tično lakrdiju u 3 čina „Španjolska muha“ od Arnold — Bacha. Ova komedija prikazivana je pred nedugo vremena u za grebačkom kazalištu pa je kod brojnih gledalaca doživjela upravo vanredan uspjeh. Nasmjerno je, da će se ta komedija i našoj kazališnoj publici veoma dopasti tim više, što su se naši b'rani glumci, koji će u ovoj komediji nastupiti, pripremili vrlo ozbiljno i marljivo za prikazivanje. P. bliže o predstavi bit će saopćeno na plakatima.

Duhovni koncert u župnoj crkvi

Odlični „Ćirilo-Methodov kor“ iz Zagreba priredio je u nedjelju poslije podne u našoj župnoj crkvi veliki duhovni koncert staroslavenskih crkvenih pjesama. Na rasporedu bile su skladbe Čajkovskoga, Lomakina, Arhangelškoga, Borijanskoga, Kedrona Pančanka, Černokova i Nikoljskoga. Pod vodstvom g.

prof. Komarevskoga otpjevao je zbor, koji je na potpunoj visini, sve točke programa upravo majstorski dokazavši i ovom prilikom, da je to jedan, iako mlad, od najboljih naših crkvenih zborova. Koncertat bio je vrlo dobro posjećen.

Jedne zime

Bilo je to jedno zimsko po podne, kad nas je Samoborec dovikao po dubokom snijegu jedva jedvice do Samobora. Bijeli snježni plašt, kojeg u Zagrebu više nismo imeli pokrio je Samobor i njegova okolica na meter visoko. Bježine se je ljeskale na zalezu sunca, a brežuljci Samoborske gore bili su bijeli, kako samo oni mogu biti u zimskom ruhu. Ili su se tako lijepima pričinjali samo meni, koji sam ih gledao kroz godine i godine u svako doba i u svakom ruhu. Cilj je naš bio Piješivica. Trebalo je onamo stići još za dan, a kad smo se iskrcali u 3 1/2

sati po podne već je dan naginjao koncu. No to nije ništa smetalo. Bilo nas je veće društvo i uživali smo unaprijed u prekrasnoj prirodi Samoborske gore, koja ima svojih čara i zmi i ljeti. Do Ruda je bilo dobro. U šali i doskočicama prošao je taj put vrlo brzo. Posva je razumljivo, da ne bi bili društvo, da jedan čas nismo u Rudama posvećili okrijepi. Možda je taj čas bio i nešto predug, jer je već bio mrak, kad smo novom cestom krenuli prema Piješivici.

Nezaboravni, lijepi i romantični Oštrci bio nam je kao svetionik na burnom moru i ako je izašao mjesec i osvetljavao nam put, trajalo je to samo neko vrijeme tamo

iza Braslovja. Za čas su ga prekrile tmurne oblačine, spremala se prava sniježna vijavica.

Nova cesta, kojom smo pošli bila je prekrita bijelim djevičanskim plaštem. Čovječa noga nije još pokročila u tu ljepotu i mi za kratko nismo znali, gdje je cesta. Sve je bilo ravno i zasuto snijegom. Široka sniježna ravnicica prostirala se je pred nama. U tami noći caklo se je samo bjelilo snijega. Uzalud je naš dragi suputnik, sad već pokojni V. iz Zagreba pal'o svoj lampaš. Uzalud su bili mudri savjeti odličnih turista našeg društva — mi smo pošli stranputicom. I tu na sniježnoj poljani nedaleko hajnog Oštrca a pod plješivičkim sedlom održano je ratno vijeće, kako ćemo dalje.

Bilo je tu dokazivanja i tumačenja, a bilo je skoro i svade, dok dragi Ervin nije konačno rekao odlučnu riječ. Treba se najprije okrijepiti, jer samo okrepom dolaze u glavu zdrave misli. Njegov je predlog primljen s oduševljenjem i njegovi nazori pokazali su se ispravnima. Za čas smo našli pravi put i nesmetano, ako i teško napredovali prema Majci Božjoj Poljaničkoj. Trebalo je dosta muke, dok smo se dovinili sedla, gdje je dakako b'la treća postaja na našem putu.

Silazak prema Piješivici bio je i ozbiljan i šaljiv. Bilo je tu u tami i smicanja i padanja, dok se konačno nismo smirili kod Horvata u toploj sobi.

Nije bilo kasno, kad smo stigli. Još ni odbilo devet sati na župnoj crkvi, a mi smo se već olakšavali kuhanim vinom i čekali na dobru večeru, koja nas nije razočarala. Nikad poslije toga nije naš sastanak na čornoj Piješici bio tako kompletan i tako veseo. Bili su to nezaboravni časovi pravog i istinskog uživanja u prekrasnoj zimskoj prirodi Samoborskog gorja. Ne trebam tek isticati, da smo ovdje proboravili dva dana i da smo uživali u zimskom ruhu plješivičke okolice.

Samoborska gora najljepša je u jeseni. No ona ima posebnog čara i u proljeće i u ljetu. A kako je čarobna i draga u svom bijelom snježnom ruhu zna samo onaj koji ju je u to vrijeme prošao. Uz crnogorično drveće ističe se tu i tamo tamno zelena božikovina sa svojim igličastim lišćem i crvenim bobicama te ti se čini kao da je čitav kraj okiđen božićnim drvima. Lijepo je to i zaslužuje posjetiti ovaj kutić prirode tako bliz Zagrebu. Čemu tražiti zimske ljepote daleko, kad je ova Zagrebu na pragu i kad ne zao staje u ničemu pred ljepotama drugih dalekih krajeva naše domovine, koje možemo doći tek dugom vožnjom i velikim troškom. Ne zabacujmo ono, što je jednako lijepo i na dohvat pred nama.

Dr. Fran Šuklje

Sport

Nogom. utakmice

Naš H. Š. K. „Samobor“ nakon što je pristupio među zagreb. klubove započeo je sa odigravanjem prvenstvenih utakmica u Zagrebu. Do sada je odigrao dvije utakmice. Nad „Metalcem“ iznio je pobjedu od 2 : 0, dok je sa „Trnjem“ osjetljivo izgubio sa 1 : 7. Kod ove utakmice naročito je bio slab golman na kome i leži krivnja za ovakav jači poraz. Navala naših dobro je ulgrana tek bi trebalo nastojati da se i obrana dovede u potpuni sklad.

Poziv na pretplatu

Umojavaju se cij. gg. pretplatnici „Samoborskog lista“ da izvole svoju pretplatu obnoviti da ne nastane smetnja u otpremi lista.

Pravo ti budi!
 što si zakasnio na vlak
 kada nisi dao kod
Ivana Sudnika
 popraviti svoj sat!

Popravci se obavljaju brzo i točno
 uz jamstvo i umjerene cijene.

RESTAURACIJA VIBA TONŠETIĆ Stražnik

Krasne sobe sa konfurom. Izvršna vina
 te zagrebačko pivo. Vrlo umjerene ci-
 jene. Prekrasan vidik.

Samo 5 minuta

Udaljena je ova restoracija od
 Trga Kralja Tomislava

**Uspješno se oglašuje
 u „Samoborskom listu“**

Uslijed povoljne kupnje snizili smo
 cijene električ. žaruljama i prodajemo

<u>10 i 15 watta</u>	<u>25 watta</u>	<u>40 watta</u>
<u>komad Din 10</u>	<u>kom. D 15</u>	<u>kom. D 17</u>

prvorazredne kakvoće.
 Dobivaju se na radne dane od 8 do
 10 sati prije podne.

UPRAVA OPĆIN. ELEKTRIČNE CENTRALE U SAMOBORU

Vozni red

na Samobor. željeznici od 1 travnja
 iz Zagreba za Samobor, na radne dane
 u 6¹⁵, 8¹⁵, 10¹⁵, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 16³⁰, 18³⁰ i
 20³⁰ sati. Na nedjelje i blagdane u 6¹⁵, 7²⁰,
 8¹⁵, 9²⁰, 10¹⁵, 11²⁰, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 15²⁰,
 16³⁰, 17³⁵, 18³⁰, 19³⁵, 20³⁰ i 21³⁵ sati.

Iz Samobora za Zagreb, na radne dane
 u 5⁰⁰, 6¹⁵, 8¹⁵, 10¹⁵, 12¹⁵, 14¹⁵, 16³⁰, 18³⁰ i
 20³⁰ sati. Na nedjelje i blagdane u 5⁰⁰, 6¹⁵,
 8¹⁵, 9²⁰, 10¹⁵, 11²⁰, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 15²⁰, 16³⁰,
 17³⁵, 18³⁰, 19³⁵, 20³⁰ i 21³⁵ sati.

Red vožnje dobiva se besplatno na svim
 osobnim blagajnama. Sve informacije na telefon
 broj 45-12.

Stan

elegantan od dvije sobe, pred-
 soblja i kuhinje u I. spratu iznajmljuje
 se odmah ili po dogovoru. — Upitati
 Šmidhenova 22.

Iznajmljuje se

od 1. V 1934 posve novi stan
 u Livadićevoj ulici 22 od 3 sobe, ku-
 paone, kuhinje i svih nusprostorija. —
 Upitati u tiskari S Šeka.

Dobrovoljna dražba

Prodat će se dobrovoljno nekret-
 nine pok. **Ivana Levičara**, i to:

1) Dne 8. travnja u 2 sata po
 podne, na licu mjesta u Gradni, ora-
 nica i livada zvana „Krči“ parcelarno
 sa površinom od po pol rali.

2) Dne 15 travnja u 2 sata po
 podne, na licu mjesta u „Preseki“ li-
 vada „Preseka“ sa površinom parce-
 larno od po pol rali.

3) Dne 15 travnja u 4 sata po
 podne, livada „Toplice“ u Toplicama
 sa površinom od 1200 č. hv.

4) Dne 22 travnja u 2 sata po
 podne na licu mjesta u „Žunici“ livada
 Žunica u površini od 1 rali 652 č. hv.

Dražbeni uvjeti propit će se na
 licu mjesta. Upute daje Vitim Pavlo-
 vić, Samobor.

Javna zahvala.

Svim redacima, prijateljima i znancima
 koji su nezaboravnog nam slika i brata

Ćirila

ne žaleći truda ni troška sproveli do vječnog
 počinka, odar na vijencima i cvijećem oki-
 tili, a nama svoju sućut izrazili, budi ovime
 izražena naša najtoplija hvala.

Napose hvala djevojkama i djevojkama
 kao i dru g. Oreškoviću koji su na otvo-
 renom grobu oprali od pohujala toplim i
 divjima rječima.

Svima još jednom hvala a od Boga
 plaća.

Redakcijski redaktori i brata

G o v o r

narodnog poslanika samoborsko-pisarovinskog izbornog sreza

Dra. Djure Leušića

održan 1 marta 1934 na XXII red. sastanku Narodne Skupštine u Beogradu
povodom rasprave u načelu predloga državnog budžeta za god. 1934-35

(Prema stenografskim bilješkama)

Dr. Đuro Leušić

Kritika vladine politike

Gospodo narodni poslanici! Govoreći prošle godine o predlogu tekućeg državnog budžeta, iznio sam sa strane Narodnog kluba, u čije ime imam čast i danas govoriti, one bitne karakteristike i zamjerke obzirom na sam sadržaj i formalno tehničku stranu postojećeg budžeta.

U nadi i očekivanju da će se razumije vanje sa strane Kraljevske vlade za opravdane i hitne narodne i državne potrebe tokom ove budžetske godine izmijeniti, što je bilo optovano sa strane g. Ministra Predsjednika, do duše prošlog, i nagovještano, nijesmo se onda ni upuštali u pobližu ocjenu privredne i finansijske politike Kraljevske vlade.

Danas to moramo učiniti tim više, jer privredna i finansijska politika Kraljevske vlade i postojeće vladajuće stranke pokazuje, da ona nije ni tokom ove budžetske godine bilo čime promašila one efikasne puteve, odnosno mjere i sredstva, da se bar ublaži ili bar znatno umanji naša privredna i finansijska kriza, jer su naše gospodarske i privredne prilike, bez obzira na stvarno narodno političko raspoloženje, jednako teške i ozbiljne te bez obzira na svjetsku ekonomsku depresiju i međunarodne političke prilike i događaje, rađa teškim reperkusijama na naš cjelokupni privredni i politički državni život.

Kako sam i lanjske godine sa ovoga mjesta imao čast izložiti, da državni budžet, t. j. privredna i finansijska politika Kraljevske vlade imade bitno i realno ogledalo gos-

dovanja i gospodarstva, njegove usklađenosti i racionalnosti, sredenosti i napretka, obzirom na narodnu strukturu i privredna bogastva države te da imade u prvom redu poslužiti interesima općenitosti i većine pučanstva, u našem slučaju interesima našega seljaštva, državne zajednice i pojedinaca, s toga neće biti bez interesa ako se osvrnem na dvije karakteristične konstatacije iz ekspozea gospodina Ministra finansija po predložnom budžetu za godinu 1934 i 1935.

G. Ministar finansija iznosi u svom ekspozeu, da je budžet za 1934/35 godinu rađen pod privrednim prilikama, koje se osjetno ne razlikuju od onih u vrijeme podnošenja sada važećeg budžeta, pa da je predloženi budžet kao i dva prethodna budžeta — budžet krize.

A što to znači? Gospodo, to znači da Kraljevska vlada još i sada u trećoj godini krize ne nalazi potrebnim i ne pronalazi načina i puta, da ovo gospodarsko stanje, koje je kod nas upravo stacionirano, izmjeni, olakša ili popravi na bolje.

To je, gospodo, neoprostiva težina takvog gledanja u časovima kad se treba spasavati što je još za spasiti, a da se ne upušta u ponovna daljna eksperimentisanja i neodređenosti.

Ta konstatacija gospodina Ministra finansija tim je značajnija, jer on i sam ipak uviđa, prema vlastitim riječima svoga ekspozea, da je smanjenje prihoda postiglo posljednju granicu, čije bi prekoračenje dovelo u opasnost pravilno funkcionisanje javnih službi u državi, te dalje, da nije moguće, poslije već izvršenih smanjenja državnih rashoda pristupiti novoj masivnoj redukciji istih, bez korjenite administrativne reforme, koja prema njegovim izjavama zahtjeva dugu vrijeme i duži studij.

Iz toga logički slijedi, da ako su gospodarsvene i privredne prilike i stanje te raspoloženje naroda doista takova, da postojeće stvarno ne odgovara i ne zadovoljava, da treba izvršiti one reforme, koje su kod nas bile i onako nužne, te ne dozvoljavaju daljnega odlaganja u interesu sređenog državnog i narodnog života.

O samoupravama

Nedvojbeno je našim, ko hoće otvoreno pogledati istini u oči, da je upravo pitanje korjenite administrativne reforme i donošenja najširih samouprava ovaj stari kamen smetnje t. j. ono pitanje, koje cijelo vrijeme naše zajedničke države nije našlo odgovarajuće i

stvarno rješenje, a upravo na najveću štetu po svaki nesmetan i konstruktivan trajni narodni rad i napredak.

O samoj važnosti i značenju najšire samouprave po državni i narodni život, bit će zgodno da sa hrvatske strane citiram doslovce misli i riječi pokojnog Stjepana Radića gdje kaže: »Država bez samouprave je ograda, ali neobrađeni vrh«. »Samouprave se opravdaju time da uđu u život, da priberu snage iz života, jer su bliže narodu, jer su nikle iz naroda, jer imaju direktno povjerenje naroda i jer rade u njegovo ime. Osim toga će se raditi vrlo brzo, brže nego liko drugi i mnogo jeftinije«.

A zatim govoreći o odnošaju između državne i samoupravne vlasti izvodi ovako:

»Samouprava dobija djelokrug i u tom je ona samostalna, granica je samo zakon; kad se drži zakona, nitko je nema smetati. Ona to vodi paralelno s državnom vlasti, jer na koncu dolazi država samo u velikim stvarima, gdje treba vlast i autoritet, kao kod vojske, vanjske politike i slično«.

Napokon veli:

»Tako državna vlast ne stvara, nego stiče čuva i konzumira, a samouprava sve producira i upotrebljava za gospodarstvo i prosvjetu. Samouprava radi, gdje je potrebno veliko poznavanje prilika i istrajnost za rad«.

Ove riječi o samoupravama vode hrvatskog seljačkog naroda, a kojima se riječima kao i nauku Stjepana Radića — o čovječnosti, tradiciji i slobodi — hrvatski seljak, obdaren sposobnošću tvrdokornog otpora prema nasilju i koji se ne može silom tjerati, nije ni do danas iznevjerio, ni prema Kralju, ni prema državi, jer je narod miran, ide u vojsku, plaća svoje državne, banovinske i općinske poreze, sigurno najispravnije razjašnjuje raspoloženje kod Hrvata.

Daleko sam od toga i ne želim sada ulaziti u detalje mnogih teških i bolnih gravitacija našeg tek prošlog zajedničkog političkog parlamentarnog života i nalazim, da su prilike i vrijeme toliko teške i ozbiljne, da ako želimo i hoćemo da se život u našoj državi upravi skladno, realno pozitivno i trajno konstruktivnom radu i napretku, onda moramo baš i državnom privrednom i finansijskom politikom ukazati i stvoriti sve one uslove i mogućnosti iz kojih treba da proizilazi da se želi iskrenom saradnjom pristupiti osnovnom, opravdanom i trajnom sređenju zajedničkog državnog, narodnog i političkog života.

Voditi privrednu i finansijsku državnu politiku bez ustaljene i točno određene administracije i izgrađenog samoupravnog života, koji imaju da u prvom redu zadovolje osnovne i opravdane težnje naroda i zemlje, znači i uz najveće patriotske napore i žrtve, graditi kuću iz karata, biti nerealan i nevidovit.

Mi tih namjera i mogućnosti iz predloženog budžeta, osim spomenute sugestije g. Ministra finansija, kao takove, ne nalazimo i vidimo jedino, da se opet ne vodi računa o osnovnim i opravdanim te bitno nužnim potrebama naroda, njegovoj ekonomskoj, socijalnoj i političkoj strukturi, koja sada više nego ikada zahtjeva srušenje, olakšanje i usklađenje, a ne i ponovno uzaludno i štetno trošenje narodnih energija i novaca za održanje skupog i neodrživog centralističkog državnog aparata, dok opći interesi naroda bivaju i dalje zanemarivani, a naročito interesi pojedinih dijelova zemlje, koji time svoje specifične interese ne mogu i ne dospjevaju unaprediti, niti u ekonomskom, niti socijalnom, niti kulturnom, a što je najvažnije niti u zajedničkom interesu državne i narodne cjeline.

Stav Narodnog kluba

I to je, gospodo, nemojmo se varati, ona osnovna, nesreća i teška pogreška politike takozvanog integralnog jugoslavensiva i centralističkog uređenja države, kojim je putem krenula i aktualna vladajuća politička organizacija i njezine dosadanje vlade, čime je s našeg stanovišta sadanji režim promijenio svoju početnu liniju i izgubio iz vida, došao dapače u sukob i protimbu s temeljnom svrhom i idejom 6. januarskog režima: politika saniranja, smirivanja i priprema, režima, koja je davao opravdane nade i u svim hrvatskim krajevima za bolji i zadovoljniji naš zajednički i državni i narodni život.

Mi Hrvati, sabrani u našem Narodnom klubu, zauzeli smo našim stavom lojalno, otvoreno i dobronamjerno, određeni pravac i stanovište obzirom na sva pitanja našeg državnog i narodnog života i možemo danas s opravdanim zadovoljstvom ustanoviti, da su naša predviđanja i sam stav našli u hrvatskim krajevima dovoljno odobravanja i razumijevanja u širim narodnim slojevima.

Gospodo, mislim, da neću biti daleko od stvarne istine, ako utvrdim, da zadovoljenje osnovnim i opravdanim težnjama Hrvata nije nemoguć, težak i zakučast problem i posao, ali da se za isto treba iskrene istinite saradnje, nužna pažnja i razumjevanje, kao i odlučna dobra volja, tim više, jer danas imademo potvrda, da se s tim stanovištem mogu složiti mnogi hrvatski krugovi iz svih hrvatskih krajeva, dajući time nesmetanu mogućnost povratku normalnom političkom životu.

Ta se mogućnost ne može i ne smije odbaciti, jer ona predstavlja ječano osnovnih stupova za ekonomsko srušenje i političku stabilnost naše države. Ne smetnimo s uma, gospodo, i ako u izvanrednim političkim i teškim ekonomskim prilikama, ni onu staru latinsku poslovicu »vox populi, vox Dei« ili »Glas naroda, glas Božji«. Mi smo još mlada država, nas čekaju još velike i teške zadaće i za nas tim više vrijede riječi jednog francuskog pisca: Poput rata, više nego sam rat, mir je znanost. Budućnost će pripasti narodu, koji to može brže naučiti i primijeniti bez oklijevanja. Ali, ni jedna zemlja, pocijepana u sabi, neće moći da nauči i da provede s potrebom brzinom znanje i umijeće mira. A mi i cijeli naš narod, a osobito Hrvati, žele i hoće red i mir.

O budžetu

Gospodo narodni poslanici, u pogledu pak predloženog budžeta kao i u tekućoj budžetskoj godini donešenih privrednih finansijskih mjera sa strane Kraljevske vlade, a obzirom na stvarno gospodarstveno stanje zemlje, smatramo: prvo, da je predloženi budžet postigao, ako ne i premašio krajnju granicu eventualno još moguće ostvarljivosti iz slijedeća dva bitna razloga: jer se izgledi za brzo i znatno poboljšanje svjetske ekonomske depresije, nijesu toliko popravili, a da s ove strane imademo što važnijeg očekivati i jer poblize sabrane stavke budžeta, obzirom na stvarno naplaćene prihode iz 1932/33 i 33/34 godine, već sada ukazuju na jedan predvidiv deficit od cca 1.500.000.000 dinara; drugo, da tokom ove godine donešene privredno finansijske mjere: Uredba o zaštiti zemljoradnika, Uredba o izvođenju javnih radova kao i Uredba o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika, nijesu ni u čemu efikasno olakšale, već i onako do krajnjih granica napregnuto naše gospodarstveno stanje, što više, da je uredbama stacionirano stanje, kao i teškoće ostalo isto, ako ne još i teže, što sve naravno ne može voditi potrebnom oživljenju i podizanju gospodarstvene i privredne djelatnosti u državi. Treće, da zakon o neposrednim porezima, kao i zakonske odredbe o porezu na skupni i poslovni promet, znače i opet samo povišeno poresko opterećenje u i onako već ukočenom i na minimum svedenom životu naših privrednika, zanatlija i trgovaca, uz već poznatu zaleđenu kreditnu sposobnost i privrednu mogućnost našeg seljaštva.

Gospodo, uz ovakovo stvarno stanje i auspicije, koje sam označio, a imajući, saglasno sa ekspeozom Gospodina Ministra finansija, stalno u vidu činjenicu, da stanje cijena seljačkih proizvoda nije ni malo poboljšano i ostaje jednako nisko i veoma ozbiljno, treba ujedno za najskoriju budućnost 9. oktobra 1935 ukazati na istek sporazuma utvrđenog protokolom od 9. aprila 1933 po olakšicama u vršenju službe svih naših predratnih i posleratnih zajmova u Francuskoj, a da i posebno ne naglašujemo uređenje svih naših ostalih ratnih dugova, koje će se jednako pojaviti prije ili kasnije.

Gospodo narodni poslanici, imajući ovako pred očima predloženi državni budžet, obuhvaćen posve objektivno i jedino u namjeri da se koristi najvećim državnim interesima i i nužnom zadovoljenju narodnih težnja te da dođemo do srušenih javnih finansija i zadovoljenje narodne privrede, politička nam logika i čovječanska dužnost savjesti imperativno nalaže, da bez zadovoljenja narodnog raspoloženja i korjenite administrativne reforme te donošenja najširih samouprava, kako to od prvoga časa našega stava naglašujemo, ne može biti izgleda u bolje, ni ove, ni za još mnogo godina, a što bi sve u protivnom slučaju značilo neminovnu i neoprostivu štetu za našu državu i još mladi i siromašan narod — i Hrvata i Srba i Slovenaca, — to jest nas Južnih Slavena, povezanih jedinstvenom jugoslavenskom misli.

Poljoprivreda

U slijedu ovih misli, uvjeren sam, da ću biti stvarni tumač težnja i raspoloženja hrvatskih strana, ako obzirom na potrebe u gore spomenutom pravcu naglasim nekoje vrlo važne zahtjeve i to u pogledu naše poljoprivrede, parobrodarstva i javnih radova.

Mi ćemo se na svako od ovih pitanja još posebno zastaviti po mogućnosti kod

specijalnih debata odnosnih ministarstva, ali želim ovde općenito kazati slijedeće:

Glede poljoprivrede već smo u prošlogodišnjoj debati spomenuli, da centralna državna uprava za ovaj resor doprinosi odveć malo, a baš obzirom na strukturu pučanstva, naime seljaštva, kao glavnoga djela naših narodnih i državnih prihoda.

Ove godine u tu svrhu nije predviđeno niti 10% od sveukupnog iznosa budžeta, nasuprot prosječno 7—10% u drugim poljoprivrednim i seljačkim državama.

Da osnovnim i nužnim potrebama ne može zadovoljiti naša centralistička državna organizacija, to je svatko živo, jer to su potrebe i zahtjevi u bitnosti lokalnog karaktera, koji u najvišem interesu intenzivnog obrađivanja zahtijevaju najširu samoupravnu organizaciju države.

Napomenuti mi je osim toga, da je naša poljoprivreda još razmjerno i primitivna i da zahtjeva još mnogo savremene tehničke napredne investicije, kao i pojedinačno racionalno obrađivanje kultura, koje će povisiti rentabilitet proizvoda.

Izričito ponavljam, da poljoprivreda ne smije ostati čedo sreće i slučaja Državne klase lutrije, koje su iznosi primjerice ove godine sniženi za 10 milijuna dinara i u onako preniskom budžetu toga resora.

Parobrodarstvo

Pitanje našeg pomorskog parobrodarstva je jedan jedinstven kompleks pitanja, koji obuhvata cca 1 milijun našeg pučanstva naših pučana i primoraca, kojima je uz trgovinu pomorstvo jedino vrelo održanja i rada u onoj kamenitoj goleti.

Naše pomorsko parobrodarstvo se danas upravlja kao jedna podređena Uprava pomorstva i riječnog saobraćaja u Ministarstvu saobraćaja, što sve ne valja i što nikako ne odgovara ekonomskim interesima samog parobrodarstva i tamošnjeg pučanstva, jer značenje je našega mora daleko više važnije, i to ne samo u interesu primorskih krajeva, nego i cijele države, a mi moramo biti sretni, da imademo ovakovu morskou obalu, koja je prirodna cesta sa cijelim svijetom.

Naše pomorstvo, lučki sistemi, carine i tarife, veze sa zaleđem, sve su to pitanja, koja zahvataju upravu na licu mjesta i puno poznavanje, čemu naravno i opet ne može odgovarati jedna centralistička uređena administracija.

Javni radovi

Pitanje javnih radova: izgradnja željezničkih pruga, puteva, cesta, regulacija rijeka, melioracija, pošumljavanje i slično, nije za nas samo aktuelnog značenja za smanjenje nezaposlenosti, nego općenito pitanje poboljšanja i uspješnog podizanja ekonomskog stanja, mogućnosti i izmjene robom i proizvodima, kojima dolista obilujemo, za promicanje turizma, te kako stvaranje našeg vlastitog narodnog kapitala, a da i ne naglašujem i posebnu važnost svega ovoga za narodnu obranu.

Tim pitanjima treba pokloniti svu pažnju zainteresirati najšire slojeve naroda i pružiti sve mogućnosti hitne i solidne dinamike i materijalnih sredstava i garancija, što sve centralna uprava kao takova i obzirom na ostale obaveze sporo, i jedva može, i zašto se i opet nameće zahtjev srušenih i jakih brati i jeličnih samouprava.

Nevedena tri pitanja poljoprivrede, pomorstva i javnih radova sigurno najjeftinije ilustriraju ekonomsku neujednačenost centralističkog uređenja, kao i potreba najširih samouprava,

a specijalno kao težnju hrvatskih krajeva, koji su tu bili već na zavidnoj visini, a sada na žalost veoma stradali.

Završavajući ovaj osvrt sa iznešenim konsekvencama po postojeću privrednu i fi-

nansijsku politiku Kraljevske vlade, uvažavajući kod toga sve ozbiljne teškoće u poslojećem vremenu, ali naglašujući i ponovo neumjesnost i neuspjeh u efikasnom ovladanju istih, izjavljujem u ime Narodnog kluba i u

svoje vlastitu ime, da ću glasati protiv budžeta u načelu. (Odobranje i pljeskanje na ljevici).

Govor narodnog poslanika samobor.-pisarovinskog sreza **dra. Djure Loušića** održan 6 marta 1934 na XXVII red. sastanku Nar. Skupštine povodom rasprave predloga budžeta ministarstva građevina

Regulacija Save

Gospodo narodni poslanici, govoreći o budžetu Ministarstva građevina, želio bih ovom zgodom uputiti na problem regulacije rijeke Save, te bez obzira na njenu važnost kao riječne veze za zapadni dio naše države i to kao ogranka velike projektovane međunarodne riječne veze Rajna — Dunav — Morava — Vardar na Solun kao jedan krak, a Sušak, rijekom Kupom kao drugi krak — i ujedno ukazati na samu važnost njezine regulacije po obalno žiteljstvo, navlasitio seljaštvo, koje je neprestano izvrgnuto velikim i teškim poplavama, a time i štetama za ljude te ljudsku i stočnu hranu

Iz budžeta Ministarstva građevina dođuše vidim, da u partijama hidrotehničkih radova nema predviđenih nikakvih izdataka osim u part. 503 glava LXX ministarstvo, »radovi na regulaciji i produblivanju rijeke Save« iznos od jedan milion dinara, ali podrobnijim listanjem budžeta istog Ministarstva po samim banovinama, odnosno hidrotehničkim radovima u istima opažamo, da o jednoj stvarnoj regulaciji, a niti o »popravku postojećeg stanja i nasipa, odnosno o očuvanju istih, nema ni govora.

Tamo vidimo samo manje izdatke za hidrografska službu, radove i izradu projekata i slično, dok kredita za radove same regulacije odnosno popravaka uopće u državnom budžetu Ministarstva građevina nema. Po Kraljevskoj banskoj upravi u Zagrebu odobreni krediti za popravak i utvrđenje obala za godinu 1934 i to od međe Dravske banovine do Rugvice, iznose u svemu din 1.000.000, od koje svote bi mogao biti utrušen samo iznos od 60% dakle 600.000 dinara.

Na sam pak potez samoborskog sreza, koji seže po prilici od slovenske međe do Podsusjeda, predviđeno je u banovinskom

budžetu za popravak regulaturnih građevina kod Jesenica i Medsava 60.380 dinara, a za osiguranje ruševne obale u samoborskom Otoku 62.620 dinara.

Uzmemo li u obzir, da bi investicije za regulaciju cijelog poteza od Jesenica do Podsusjeda iziskivale najmanje iznos od 30 miliona, od čega na samoborski srez otpada najmanje jedna polovica, lako je shvatiti da od predviđenih iznosa po banskoj upravi od ukupnih cirka 120.000 dinara, ne dolazi cijela stvar uopće u rješavanje u nikujem pravcu, naročito kad se uzme u obzir činjenica, da za samo redovito godišnje održavanje i popravak dijelova toga poteza treba 1.100.000 — dinara, nego se, gospodo, i dalje ljudi i blago i veliki kompleksi velikih hiljada hektara zemlje izvrgavaju daljnjim opasnostima od poplava, što sve ima za posljedicu velike materijalne štete za tamošnji narod.

Poplave u samoborskom srezu

Gospodo, poznato je da su lanijske poplave u Savskoj banovini, naročito one rijeke Save, nanijele ogromne materijalne štete za obalne vlasnike, poimence u samoborskom srezu selima: Klokočevac, Otok, Medsava, Savračak, Strmec i Oretje. Tako je jedne kasne noći nabujala voda navalila u takovim dimenzijama, da su seljaci gorajih sela morali bježati iz svojih kuća samo da spase živu glavu, prepuštajući sudbini i blago i cjelokupne zalihe ljudske i stočne hrane.

Na jednom terenu od cirka 10.000 jutara, voda je uništila cjelokupni prirod kukuruza, tako da je narod tih sela bio lišen svake hrane, pošto se je voda zadržala duže vremena na poljima te uslijed toga sav prirod kukuruza bio uništen.

Mosi u Podsusjedu, koji vodi preko Save, došao je prigodom rečene poplave u

pogibelj da bude odnešen i uništen, jer su obalni nasipi bili mjestimice i do 7 metara pod vodom, pak neće biti na odmet i jedan temeljit pregled i opravka samoga mosta, kojim se razvija ne samo kolski promet državne ceste Zagreb—Samobor, nego i promet vicinalne željeznice Zagreb—Samobor.

Ne mogu dovoljno da ukažem na ovo velevažno ekonomsko i socijalno pitanje uređenja savskih obala, odnosno popravak regulaturnih građevina i bar prema današnjem našem finansijskom stanju mogućih investicija, kako bi tamošnji narod ipak osjetio i uvidio da državna uprava, ako već nije u stanju da namakne potrebite svote za potpuno uređenje savske obale, a ono bar da postojeće obalno stanje osigura od daljnjih poplava i šteta, koje svake godine bivaju teže i katastrofalnije.

Neophodna je stoga potreba da se u državnom budžetu Ministarstva građevina predvide preko potrebne mjere i krediti za jednu sistematsku regulaciju i za utvrđivanje obala rijeke Save, naročito na potezu sreza samoborskoga, jer je regulacija rijeke Save centralni problem pomoći tamošnjem seljačkom narodu.

Nije li pak moguće, da se rečeni krediti osiguraju iz budžeta Ministarstva građevina, to je bezuvjetna potreba i prijeki narodni interes, da se iz kredita za javne radove uputi prvenstvena briga i obzir sistematskom utvrđivanju i regulisanju obala rijeke Save na eksponiranim mjestima, kako je to slučaj kod samoborskoga sreza.

Sve dotle dok Ministarstvo građevina ne pokaže nužne pažnje za navedene vitalne narodne potrebe i bar djelomično, istima ne pođe u susret, ne mogu ni ja glasovati za predloženi budžet Ministarstva građevina.

(Odobranje i pljeskanje na ljevici).

Govor narodnog poslanika samobor.-pisarovinskog sreza **dra. Djure Loušića** održan 10 marta 1934 na XXXI red. sastanku Nar. Skupštine povodom rasprave predloga budžeta ministarstva soc. politike i narod. zdravija

Bolnica u Stenjevcu

Gospodo narodni poslanici, u vezi s predloženim budžetom ovoga Ministarstva, je ću biti slobodan, da iznesem samo neke konkretne napomene.

Najveća psihijatrička bolnica u našoj državi jest bolnica u Stenjevcu. U odnošaju sa ostalim istovrsnim bolnicama u državi i to u Kovinu, Ljubljani—Studenca i Beograd, imale je ova bolnica već u tekućem budžetu razmjerno najmanje godišnje dotacije.

Podjelivši iznos budžeta pojedinih bolnica s brojem opskrbljenih dana dobivamo, da je:

U Kovinu stajao jedan bolesnik dnevno 22-19 dinara, u Beogradu 23-23 dinara, u

Ljubljani 18 dinara, a u Stenjevcu 15-07 dinara kod čega treba osobito naglasiti i vlastite priloge ovih bolnica s time, da smatramo, koja bolnica ima više vlastitih prihoda, da vodi više računa o racionalnoj ekonomiji i time olakšava državne finansije.

Posebno treba spomenuti, da je stenjevačka bolnica u sadašnje tri godine potpuno reorganizirana u svakom smislu, a broj bolesnika je narastao od 1.300 na 1.600, te se može s ponosom istaknuti, da je ona danas uzorna institucija, ne samo kod kuće, već i pred inozemstvom.

Usprkos priznanje sa strane Ministarstva i javnosti, dotacije za ovu instituciju u sadašnje 3 godine snižene su za oko 3 miliona

dinara, a u predviđenom se budžetu želi sniziti za novih 577.305 dinara, dok broj bolesnika konstantno raste i prijeti otvorena opasnost, da će u jeseni ovaj zavod ostati bez ogrijeva, svijetla, odjeće i hrane.

U eminentnom interesu stabilnog razvijanja zavoda, trebalo bi bezuvjetno da se budžet za ovu velevažnu socijalnu instituciju usvoji, ili onako, kako ga je ona za ovu god. predložila, ili barem da se prema sadašnjoj državnoj dotaciji isti povisi za oko 800.000 dinara.

Trebalo bi istodobno poduzeti nužne mjere, da se tome zavodu odobri naknadno samoljeni kredit u iznosu od 350.000 dinara, da ne dođe i prije u pitanje rad i opstanak

ove vrlo važne bolnice, ovoga hrama čovječnosti.

Društvo Sv. Vida

Ne smiem, gospodo, ovom zgodom, propustiti priliku a da ne spomenem i pitanje društva za podupiranje slijepih zvanoga Sv. Vid u Zagrebu.

Godine 1893 osnovano je to društvo za podupiranje slijepih u Zagrebu privatnom inicijativom, jer je tada broj slijepaca u Hrvatskoj i Slavoniji iznosio oko 2.800 ljudi.

Zadatak društva bio je, da se iz slijepca — ubogara napravi valjani član ljudskoga društva, koji će biti osposobljen za samostalni duševni i privredni rad, kako bi bio od koristi sebi, svojoj obitelji i narodu.

Društvo je uznapredovalo toliko, da je godine 1898 kupilo posjed na Mlinarskoj cesti br. 10, smjestivši tamo »Dom slijepih radnika«.

Godine 1910, dobivši legat iz ostavine pok. Mirka i Julijane Bogović postaje vlasnikom zgrade u Visokoj ulici br. 8, koja je prema naročitoj želji pokojnika imala služiti kao doživotni dom za slijepice djevojke, uslijed čega je tamo i smješten »Dom slijepih djevojaka«.

Tako materijalno osigurano društvo je vršilo svoju veliku humanitarnu dužnost sve dotle, dok godine 1919 lične trzavice dovede dotle, da je uprava društva, na svoju ruku i bez odobrenja članstva, sazvala likvidacionu skupštinu i zaključila raspust društva sa motivacijom »da bi imovina društva mogla doći u nezgodne ruke«.

Taj raspust odnosno likvidacija društva zaključena je protivpravilno, jer je od 800 tadašnjih članova moralo biti na skupštini prisutno najmanje 520, dok ih je u svemu bilo 14. (Na skupštini).

No i tom prilikom predviđeno je, da se društvena imovina imade sačuvati za isti cilj kojemu je služila.

Tadanja Kraljevska zemaljska vlada, odlo za socijalnu skrb, preuzela je tu društvenu imovinu, a slijepci prema odluci iste vlasti premješteni u invalidski dom u Popovaču, gdje su se zadržali sve do godine 1926.

Ne ulazeći u pravilnost ili nepravilnost postupka odjela socijalne skrbi u Zagrebu, ističem samo, da je ista ustanova dana 10. januara 1920. godine prodala zakladnu kuću »Dom slijepih djevojaka« za iznos od 140.000 kruna, a dana 16. maja iste godine i »Dom slijepih radnika« za svotu od milijon i 200 hiljada kruna. Naročito podvlačim, da društvo Svetoga Vida, niti je kada priznalo rečenu prodaju, a niti je htjelo nikada preuzeti kupovinu.

Život slijepaca u Popovači postojao je sve nesnošljiviji, tako da su napustili dom u Popovači i god. 1926 ponovo došli u Zagreb te kao »Udruženje slijepih« dobili od grada u najam zemljište, a od Ministarstva narodnog zdravlja dvije papirnate barake u Svetom Duhu, gdje se i danas nalaze.

Prijatelji likvidiranog društva pokreću sada ponovo misao uspostave društva »Svetoga Vida« tim prije, jer je i vlast dozvolila društvu nastavak rada, poništivši onaj fatalni zaključak društva o likvidaciji, i jer je obzirom na čl. 21 društvenih pravila, nepravilno donesen zaključak o likvidaciji. Ali kako provesti povraćaj imovine u ruke društva »Svetoga Vida«, kada se u posjedu »Doma slijepih djevojaka« nalaze druga lica, dok je na »Domu slijepih radnika« Ministarstvo socijalne politike izvršilo tolike preradbe, investiravši — prema službenoj procjeni — u razne naprave vrijednost od tri miliona 578.372 dinara i dok je vrijednost stare zgrade »Društva slijepih radnika« prema istoj procjeni iznosi u svemu 1.300.000 dinara bez obzira na ostalo?

Gospodo, država je prema izloženom stanju pred jednim takvim sporom, koji je za nju, bez prejudiciranja, upravo očajan i beznadan. Koliko mi je poznato »Društvo Svetoga Vida« ipak bi voljno bilo, prije nego što se upusti u parnicu protiv državne eraru — a za parnicu se je odlučilo — likvidirati spor mirnim putem, tim više jer bi došle u pitanje dvije tako važne ustanove kao što je Državna škola za sestre pomoćnice i Seljačko sveučilište škole »Narodnog zdravlja«, koje su tamo smještene.

U tome momentu opravdano vjerujem i očekujem, da će gospodin Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja preduzeti sve shodne mjere, kako bi država odnosno državni erar, ostao neoštećen, a ujedno se našao modus, da društvo sa ovakvom plemenitom i čovječanskom svrhom, dođe do što skorijeg svojega prava, a time i do nastavka svoga prekinutog humanog rada.

Za takovo jedno rješenje, gospodine Ministre, vape oni slijepci iz Sv. Duha, iz onih papirnatih baraka, kao i mnogi koji čekaju na smještenje — očekujući vašu odluku.

Regulisanje lučkoga rada

Gospodo poslanici, pitanje regulisanja rada u našim lukama, koje je neregulisano mora biti također predmet osobite pažnje Ministarstva socijalne politike.

Kroz naše luke dnevno prolazi roba milijunskih vrijednosti. Tu robu treba da ukrcava i iskrcava izvježbano radništvo, a naročito radništvo, na koje se može sa sigurnošću pouzdati, da će svoj posao vršiti savjesno i valjano i bez ikakvih zloupotreba.

Baš s toga razloga, regulisan je rad u svim svjetskim lukama u pravcu, da se dobije izvjestan pouzdan kadar ljudi, koji će po svojoj spremi i moralnim osobinama dati dovoljno garancija, da će se taj rad u redu vršiti.

Ta je stvar uostalom važna i za samo radništvo.

Takove uredbe predviđaju registrovanje radne snage u lukama, jer u luke dolazi

često mnoštvo radničke bijede, koji na štetu svojih drugova licitiraju zaslužbu lučkog radnika na niže, uslijed čega kod takvih niskih cijena strada sigurnost i kvalitet rada.

Takova registracija lučkih radnika naročito je potrebna u sušačkoj luci, gdje zbog bliske granice dolaze na rad i strani radnici.

Rad u luci mora biti jednako, ako ne bolje, uređen kao na željezničkim stanicama. S toga bi bila dužnost Kraljevske vlade da donese hitno potreban zakon kojim se regulišu uslovi rada u našim pomorskim lukama.

Javni radovi, specijalno u samobor. srezu

Jednako se moram osvrnuti u pogledu istoga Ministarstva na slijedeće:

Poslije budžetske godine, odnosno prije donošenja »mogoga budžeta«, bio je odobren izvanredni kredit za javne radove pasivnih i polupasivnih krajeva države u visini od 50 miliona dinara, od kojeg je iznosa bilo određeno za Savsku banovinu 6 miliona 400.000 dinara. Povodom toga bila je na poziv g. Bana u Zagrebu održana konferencija poslanika Savske banovine kod Kraljevske banske uprave, kod koje su prisustvovali svi narodni poslanici odnosnih srezova i tom je prilikom za moj izborni Srez Samobor — Pisarovina kao polupasivni kraj, odobren iznos od 200.000 dinara ukupno i to: za Samoborski srez 120.000 dinara, a za Pisarovinski 80.000 dinara. Kraljevska banska uprava izdala je poslije toga i formalna rješenja sa doznakom, te su ta rješenja srezovi i dobili, ali novac sve do danas nije stigao.

Pasivni srezovi lički, što je i u redu primili su novac, ali drugi polupasivni krajevi nisu dobili ni dinara, mada su pretstavnici upravnih općina vršili konferisanja, te izradili i elaborate s obzirom na spomenute svote. Ministarstvo je od gornje svote, otpadajući na Savsku banovinu, isplatilo u svemu 2 miliona 650.000 dinara, dakle samo 41% od ukupne svote. Kraljevska banska uprava izvinjava se, da je Ministarstvo samo djelomično t. j. 2.650.000 dinara isplatilo, a na ostatak da se još uvijek čeka.

Sada je u vidu još nekih novih 3 miliona dinara iz novog kredita od 30 miliona dinara, te bi tek rečena 3 miliona dinara imali biti podijeljeni u ime javnih radova na sve srezove Savske banovine, pri čemu bi na samoborski i pisarovinski srez tek iz ovoga drugoga kredita otpalo u svemu oko 60.000 dinara, što je svakako premalo da se u današnjoj bijedi pomogne tamošnjem stanovništvu. Šta više, prvobitni plan i elaborat o utrošku ranije predviđenog novca, bit će uslijed takvih prilika posve izmijenjen, te će se moći pristupiti samo minimalnoj njegovoj izvedbi, što će samo ogorčiti narod, koji očekuje prvo najavljene i zvaničnim rješenjem objavljene novce za izvršenje javnih radova.

Gospodo! Pošto ni u ovome pitanju nije postupljeno prema donesenim zakonima odnosno rješenjima, to mi je čast izjaviti u ime Narodnog kluba, i u svoje ime da ću glasati protiv budžeta Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja. (Odobranje i pjeskanje na ljevici).